

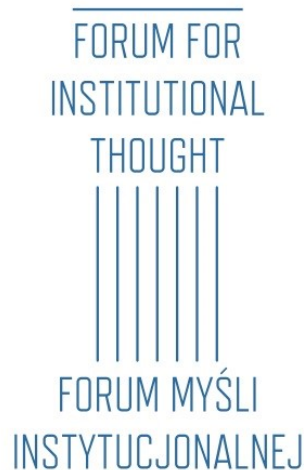
Biuletyn

Myśli Instytucjonalnej

Drodzy Czytelnicy!

W minionych miesiącach miało miejsce kilka wydarzeń istotnych z punktu widzenia Forum jako organizacji. Przede wszystkim przed poznańskim seminarium (z którego krótką notkę zamieszczamy w numerze) odbyło się pierwsze walne zebranie członków. Jego uczestnicy przyjęli organizacyjno-finansowe sprawozdanie za miniony okres działalności Forum oraz przegłosowali niezbędne zmiany w statucie stowarzyszenia dotyczące się m.in. statusu członka-założyciela. Zmianie uległ także skład zarządu, w gronie którego powitaliśmy dr hab. Annę Zachorowską-Mazurkiewicz. Dokonaliśmy także powołania Rady Naukowej stowarzyszenia, w skład której weszło grono znamienitych osobistości reprezentujących różne dyscypliny nauk społecznych. Pełny skład Rady oraz więcej informacji na temat zmian w statucie można znaleźć na naszej witrynie internetowej. Udało się nam także sfinalizować sprawę logo Forum, którego ostateczny kształt mogą Państwo podziwiać poniżej. A tymczasem cieszy nas, że nasze Forum odznacza się coraz większą rozpoznawalnością, co przekłada się na rosnącą liczbę członków oraz kierowane pod adresem naszej organizacji zaproszenia do uczestnictwa w konferencjach krajowych jako partner instytucjonalny. W najbliższym czasie na dwóch z nich — w Gdańsku i Białymstoku — będziemy gospodarzami odrębnych sesji (szczegóły niżej). Jednocześnie przypominamy, że wciąż można się zgłosić do udziału w tych wydarzeniach. Dość jednak wstępu i spraw formalnych — przejdźmy do lektury nowego numeru Biuletynu.

Redakcja

Sesje FORUM na nadchodzących konferencjach:

- konferencja z cyklu „Rozwój społeczno-gospodarczy w teoriach ekonomicznych” na temat **KAPITALIZM KONTRA SOCJALIZM. ANATOMIA ZMIAN SYSTEMOWYCH W POLSCE 1918-2018**; Wydział Ekonomii i Zarządzania Uniwersytetu w Białymstoku, 25-26 czerwca 2018 r. W sesji Forum udział wezmą prof. dr hab. Janina Godłów-Legiędź i dr Maciej Kassner. Prelegenci zestawiają myśl Adama Smitha z poglądami Karla Polanyi’ego.
- konferencja **NOWA EKONOMIA INSTYTUCJONALNA A NAUKI O ZARZĄDZANIU**, organizowana w dniach 17-18 maja 2018 r. w Gdańsku przez Katedrę Zarządzania Wyższej Szkoły Bankowej w Gdańsku. W sesji Forum planowanej na 17 maja udział wezmą dr Ewa Gruszewska, dr Magdalena Owczarczuk, dr hab. Michał Pietrzak i dr Zofia Łapniewska.

Więcej informacji na temat samych konferencji oraz planowanych sesji będzie można wkrótce znaleźć na stronie internetowej Forum.

W numerze:

Wzajemność, redystrybucja i wymiana rynkowa	2
Rekomendacje i omówienia	4
Seminarium Forum w Poznaniu	5
Konferencje, spotkania, wydarzenia	8

Wzajemność, redystrybucja i wymiana rynkowa Karla Polanyi'ego typologia instytucjonalnych wzorów integracji życia gospodarczego

Maciej Kassner

Karl Polanyi znany jest głównie jako autor *Wielkiej Transformacji*, będącej błyskotliwą analizą powstania i upadku systemu rynkowego. Spuścizna pisarska węgierskiego myśliciela nie ogranicza się jednak tylko do tej jednej pozycji. W szeregu późniejszych publikacji, z których najważniejszy jest artykuł *The Economy as Instituted Process* zawarty w zbiorze *Trade and Market in Early Empires*, Polanyi rozwinął metodologiczne implikacje sposobu analizy przedstawionego w *Wielkiej Transformacji*¹. Węgierski badacz postrzegał gospodarkę tak, jak mógłby ją widzieć antropolog – **jako na zestaw zakorzenionych kulturowo praktyk służących dostarczaniu materialnych środków niezbędnych do zaspokojenia ludzkich potrzeb**. Życie gospodarcze, przekonywał Karl Polanyi, jest **zinstytucjonalizowanym procesem** wytwarzania i wymiany dóbr. Można go interpretować z dwóch punktów widzenia: technologicznego i instytucjonalnego. Z perspektywy technologicznej gospodarka to proces wymiany energii między wspólnotą gospodarującą a przyrodą. Procesy gospodarcze nie przebiegają jednak w sposób chaotyczny, ale układają się w pewne powtarzalne wzorce, zależne od dominującego typu instytucji. Instytucje są zatem elementami kultury, które nadają życiu gospodarczemu uporządkowany charakter. Podążając śladami Richarda Thurnwalda i Bronisława Malinowskiego, Karl Polanyi wyróżnił trzy podstawowe typy instytucjonalnej integracji życia gospodarczego: wzajemność, redystrybucję i wymianę rynkową, które pokrótce omówię.

Wzajemność wymaga istnienia syme-

tryi pozycji w ramach danego układu społecznego. Charakterystyczną cechą wymiany dóbr w oparciu o zasadę wzajemności jest brak ściśle określonych wielkości wymienianych ekwiwalentów. Klasycznym przykładem jest wymiana Kula na wyspach Trobrianda. Polegała ona na dobrowolnej wymianie darów między mieszkańcami różnych wysp archipelagu. Współcześnie na zasadzie wzajemności opiera się honorowe krwiodawstwo czy ruch na rzecz wolnego oprogramowania, za darmo udostępniający programy komputerowe. Bardziej problematycznym przejawem działania tej zasady jest sytuacja zemsty honorowej, w myśl której strona pokrzywdzona jest zobowiązana do rewanżu adekwatnego do poniesionej straty. Drugą wyróżnioną zasadą jest **redystrybucja**, która wymaga *centryczności*, czyli istnienia uprzywilejowanego punktu w centrum układu społecznego. Prostym przykładem redystrybucji jest sytuacja polowania, podczas którego wódz plemienia zbiera upolowaną zwierzynę, a następnie rozdziela ją między łowców. Na zasadzie redystrybucji oparte były starożytne imperia, takie jak egipskie Nowe Państwo. Jest ona też powszechnie spotykana w ramach gospodarek mieszanych współczesnych państw dobrobytu. Na trzecim miejscu Polanyi wskazuje **wymianę rynkową** i odpowiadający jej mechanizm instytucjonalny w postaci *rynku*. Transakcje rynkowe charakteryzują się wymianą usług i towarów po wynegocjowanej przez strony cenie. Zdaniem Polanyi'ego większość znanych z historii typów gospodarek była zdominowana przez wzory redystrybucji i wzajemności; wymiana rynkowa zyskała dominującą pozycję dopiero w XIX wieku.

Typologię Polanyiego można zastosować zarówno do poszczególnych instytucji, jak i całych systemów gospodarczych. Co interesujące, nie zawsze możemy jednoznacznie przyporządkować daną instytucję określonemu typowi integracji. Przykładowo, feudalizm można rozpatrywać jako ustrój oparty na przymusowym zawłaszczeniu dóbr produkowanych przez chłopów albo na wymianie świadczeń między różnymi stanami. Również współczesne państwo dobrobytu możemy postrzegać przez pryzmat scentralizowanego systemu dystrybucji lub też – podążając śladami Marcela Maussa – widzieć je jako oparte o logikę daru, która stanowi moralny fundament systemu. Przenosząc rozważania Polanyiego na poziom makro, trzeba zauważyć, że charakter danego systemu ekonomicznego zależy od sposobu, w jaki główne czynniki produkcji – praca, ziemia i kapitał – są zintegrowane z procesem gospodarczym. Przykładowo, gospodarki krajów tzw. realnego socjalizmu wykorzystywały do tego celu mechanizm centralnego planowania, a elementy rynkowe odgrywały w nich rolę pomocniczą. Odwrotnie wygląda sytuacja we współczesnych gospodarkach kapitalistycznych, które polegają głównie na systemie połączonych rynków, a instytucje oparte o zasady redystrybucji i wzajemności służą do korekty rezultatów transakcji rynkowych. Karl Polanyi sugeruje, że możliwe jest istnienie

wielu typów gospodarek mieszanych, łączących w odmienny sposób elementy redystrybucji, wzajemności i wymiany rynkowej.

To z konieczności skrótowe omówienie koncepcji Karla Polanyiego prowadzi nas do dwóch ważnych wniosków. Po pierwsze, każdy system ekonomiczny jest społecznie skonstruowany w tym sensie, że opiera się na określonej kombinacji podstawowych wzorów instytucjonalnych. Dominujący porządek instytucjonalny jest rezultatem politycznych wyborów, a nie odbiciem uniwersalnej natury ludzkiej czy zbiorem optymalnych rozwiązań dla problemu kosztów transakcyjnych. Po drugie, Polanyi sądzi, że we współczesnych społeczeństwach tracimy zdolność do myślenia o polityce w nierynkowych kategoriach. W rezultacie nasza zbiorowa wyobraźnia instytucjonalna ulega poważnemu zubożeniu. Być może główny pożytek z lektury prac Karla Polanyiego polega na tym, że zachęcają one do rozważania różnych konfiguracji instytucjonalnych będących alternatywą dla rozwiązań, które są obecnie przyjmowane jako oczywiste i niepodlegające dyskusji.

¹ Zob. Karl Polanyi, *The Economy as Instituted Process* [w:] *Trade and Market in Early Empires. Economies in History and Theory*, ed. by K. Polanyi, C. M. Arensberg, and H. W. Pearson, The Free Press, Glencoe, Illinois, 1957, s. 243-269. Koncepcję Karla Polanyiego szerzej omawiam w artykule *Gospodarka jako zinstytucjonalizowany proces*, „*Annales. Etyka w życiu gospodarczym*”, 2017, vol. 20 nr 2 (http://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.hdl_11089_22590).

Karl Polanyi (1886-1964), urodzony we Wiedniu węgierski ekonomista i filozof społeczny. W 1908 roku uzyskał doktorat z filozofii, a w 1912 roku z prawa na Uniwersytecie w Budapeszcie. Od 1920 roku żył i pracował we Wiedniu jako dziennikarz. W 1933 roku wyemigrował do Wielkiej Brytanii, gdzie zbliżył się do chrześcijańskiej lewicy. W 1947 roku rozpoczął pracę akademicką na Uniwersytecie Columbia w Nowym Jorku, choć ze względów rodzinnych aż do śmierci mieszkał w Kanadzie. Jeden z kluczowych przedstawicieli heterodoksyjnej myśli ekonomicznej, zwolennik holistycznego spojrzenia na zjawiska i procesy gospodarcze, podkreślający znaczenie kontekstu historycznego w ich rozumieniu oraz zakorzenienia rynku w społeczeństwie. Poza ekonomią znaczący wkład wniósł także do antropologii i socjologii gospodarowania. *scz*

Rekomendacje i omówienia

Maciej Miszewski

Nie wszystkie publikacje z zakresu ekonomii już na pierwszy rzut oka ujawniają swój charakter i walory. Rekomendowana przeze mnie pozycja robi wrażenie literatury o poradnikowym charakterze, utrzymanej na dodatku w lekkiej, dowcipnej konwencji. Na pierwszych stronach tekstu autor deklaruje, że przyświeca mu „pomyśl napisania wprowadzenia do ekonomii, przystępnego dla możliwie najszerszej grupy odbiorców”. Instrukcja obsługi jest między innymi również i takim wprowadzeniem, ale zaszeregowanie jej do literatury dla początkujących jest głęboko mylące. Mamy tu do czynienia z opracowaniem wnoszącym wiele nowych, odważnych koncepcji, porządkujących wiedzę na temat wielości szkół ekonomii i dzielących je różnic, a wreszcie – z próbą napisania alternatywnego względem standardów mainstreamu podręcznika, aż nadto obfitego treściowo, jeśli zważyć, że wymiar wykładu przedmiotów, dla których nadawałby się ten podręcznik, rzadko przekracza 30 godzin.

Alternatywny charakter tego potencjalnego podręcznika ujawnia się w pierwszym rzędzie w podejściu do czytelnika. Oddajmy głos autorowi: „Przedstawiam moim czytelnikom wiele odmiennych sposobów analizy ekonomii w przekonaniu, że są doskonale zdolni do osądzenia różnych podejść. Nie rezygnuję z omówienia najbardziej podstawowych kwestii metodologicznych – jak ta, czy ekonomia może być nauką i jaką rolę powinny w niej pełnić wartości moralne (...) Próbuję ujawnić założenia stojące za różnymi teoriami ekonomii, aby czytający mógł sam ocenić, czy są realistyczne (...) Inna kluczowa różnica w porównaniu z podręcznikami ekonomii polega na tym, że można tu

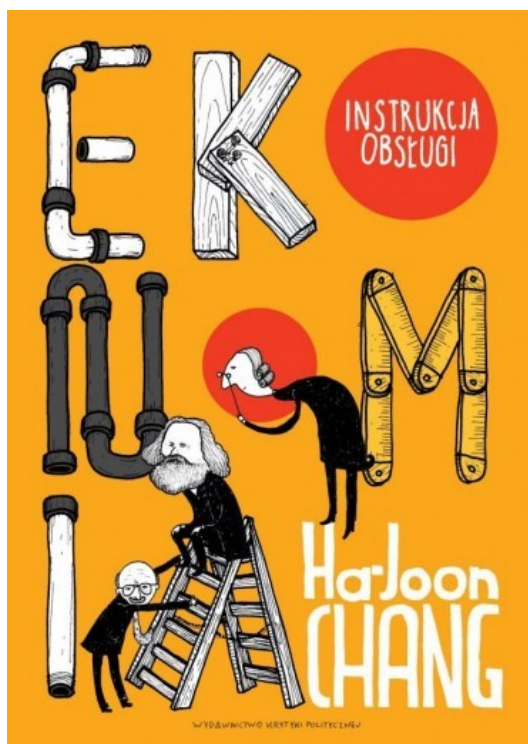
znaleźć wiele informacji na temat rzeczywistego świata.”

Deklaracja ta jest nie tylko zachętą do lektury, ale także wcale niebanalnym stanowiskiem metodologicznym, otwarciem krytycznym wobec mainstreamu, a w nieco tylko zawoalowany sposób podważającym neopozytywistyczną koncepcję nauki. Jeśli więc tekst docenta Uniwersytetu Cambridge, Brytyjczyka o koreańskich korzeniach, mógł się na pierwszy rzut oka wydawać krotocwilny, to w istocie rzeczy objawia się jako ważka i inspirowana do przemysłu lektura.

Rzecz jasna, książka ta ma również walory dydaktyczne. Zwłaszcza tam, gdzie program pomija – z różnych przyczyn – historię myśli ekonomicznej, można posłużyć się pracą H-J. Chang'a nie tylko dla komunikatywnego opisu poszczególnych kierunków tej myśli, ale przede wszystkim dla uprzytomnienia słuchaczom, że jest to myśl ewoluująca i że ewolucja ta bynajmniej się nie skończyła.

W większości podejmowanych rozważań Ha-Joon Chang przyjmuje (nie eksponując tego) podejście ewolucyjno-instytucjonalne. W pierwszych czterech rozdziałach, dotyczących rozwoju ekonomii i obecnego jej stanu stara się zachować możliwie neutralne stanowisko. Jednak, gdy przechodzi do kwestii takich, jak rola jednostki w procesach gospodarowania, jakość i celowość pomiaru zjawisk ekonomicznych, analiza procesu produkcji, funkcjonowanie współczesnego rynku finansowego czy nierówności dochodowe, skłania się wyraźnie do przyjmowania wspomnianego podejścia. Nie buduje modeli formalnych, natomiast analizuje instytucje determinujące rozważane zespoły zjawisk i procesów, dążąc do zrozumienia i objaśnienia mechanizmów rządzących danym obszarem. Zwraca uwagę na zmienność owych uwarunkowań, wynikającą zarówno z postępu technicznego, jak i z zachodzących równolegle zmian kulturowo-cywilizacyjnych. Konsekwencją takiego podejścia jest

Ha-Joon Chang:
Ekonomia:
instrukcja obsługi.
Wydawnictwo
Krytyki
Politycznej,
Warszawa 2015,
ss. 320.

stanowisko przyjęte przez autora w kwestii roli państwa w gospodarce, jak i odniesienie większości rozważań do nieodzownej dla współczesnej ekonomii perspektywy globalnej.

Kończący książkę „Epilog” zawiera tezy, które mogłyby (a nawet powinny) stać się punktem wyjścia dla refleksji o fundamentalnym charakterze. Chang stwierdza jasno: „W ekonomii nie ma obiektywnych prawd”. Ekonomia jest zatem z natury swojej polityczna. Sposób, w jaki uzyskuje się rzekomo obiektywne dane empiryczne jest zawsze uwikłany nie tylko w określone podejście metodologiczne, ale bywa również zdeterminowane czysto politycznymi

interesami. Rynek – zdaniem naszego autora – jest tylko jednym ze sposobów, w jaki można zorganizować gospodarkę i jako koncepcja pozostaje adekwatny jedynie do niewielkiej części współczesnej rzeczywistości gospodarczej. Tezy takie nie pozwalają podtrzymać dalej złudzenia, iż mamy do czynienia z niewinną popularyzatorską książeczką. W istocie H-J. Chang rzuca wyzwanie akademickiej, głównonurtowej ekonomii. Z jego poglądami i sposobem ujęcia poszczególnych problemów można się nie zgadzać, ale nie należy – jak sądzę – przechodzić obok jego książki obojętnie.

Anna Ząbkowicz

Co może sądzić ekonomista o gospodarce, która wyłoniła się w naszym kraju po zakończonej jakoby transformacji systemu? Bezspornie jest to gospodarka rynkowa. Rynek jest podstawowym konstruktem tradycyjnej teorii ekonomii, co implikowałoby, że wykształcony ekonomista dysponuje wypróbowanymi narzędziami badawczymi. Niestety, to naukowe ujęcie, które polega na wyborze jednostki odnośnie do zastosowań materialnych czynników produkcji, okazuje się niewystarczające. Świadczy o tym chociażby popularność, jaką na początku tego wieku zyskały analizy, które wykazują, że nie ma jednej, uniwersalnej gospodarki rynkowej. Wystarczy przyjąć przesłankę, że o wynikach gospodarki decyduje - oprócz alokacji zasobów - organizacja produkcji i struktura wymiany, a oprócz kosztów produkcji na wynik alokacji wpływają koszty transakcyjne. O tym, jak funkcjonuje gospodarka zwana rynkową decyduje dostęp do czynników zarówno materialnych jak niematerialnych; oprócz rachunku nakładów i kosztów liczy się koordynacja w strukturach społecznych. Takie poszerzenie perspektywy pociąga za sobą kolejne uzupełnienie: znaczenie ma nie tylko wybór dokonywany w przedsiębiorstwie ale koordynacja aktywności gospodarczej na wielu szczeblach: firmowym, narodowym, ponadnarodowym, itp. Marzenie o uniwersalnym modelu gospodarczym rozpada się, bowiem próba rozszerzenia perspektywy nie pozostawia wątpliwości co do instytucjonalnej różnorodności kapitalizmu. Szkoła myślenia tak właśnie nazwana (*Varieties of Capitalism*,

VoC), która przyjęła wspomniane przesłanki, w odpowiedzi na pytanie o to, jak są alokowane zasoby, wskazuje liberalny typ gospodarki rynkowej (LME) i koordynowany typ gospodarki rynkowej (CME).

Systematyka VoC, którą tu oczywiście zaledwie sygnalizuję, nie rozwiązuje jednak kłopotu polskiego ekonomisty, który chciałby skategoryzować gospodarkę w swoim kraju. Wyłoniła się bowiem z uogólnienia cech obserwowanych w najwyżej rozwiniętych gospodarkach rynkowych, podczas gdy gospodarka Polski należy raczej do kategorii „doganiających”. Autor książki „Kapitalizm po polsku” podsumowuje nurty współczesnego instytucjonalizmu, przedstawia odmiany posocjalistycznej gospodarki rynkowej w Europie Środkowej, analizuje specyfikę polskiego kapitalizmu, demonstrując przy tym stosowny, jak się wydaje, model myślowy. Krzysztof Jasiński przyjmuje perspektywę VoC za punkt wyjścia, jednak do pytania o to, jak są alokowane zasoby w gospodarce, dodaje ważne pytania o miejsce w międzynarodowym podziale pracy i znaczenie władzy politycznej, które — jak sam zaznacza — typowe są dla marksistowskiej tradycji myślenia (np. teorii systemu-świat Immanuela Wallersteina). I z uwagi na to, jako właściwy proponuje jeszcze inny typ gospodarki rynkowej, mianowicie model zależnego rozwoju (*Dependent Market Economy*, DME).

Krzysztof Jasiński:
Kapitalizm po polsku. Między modernizacją a peryferiami Unii Europejskiej.
Wydawnictwo IFiS PAN,
Warszawa 2013,
ss. 486.

Zgodnie z charakterystyką Autora „[m]odel ten cechuje niezbyt wysoka jakość instytucji publicznych, słabość rodzimego kapitału, marginalizacja reprezentacji pracowniczych oraz niskie (w porównaniu z Europą Zachodnią) standardy stosunków pracy umożliwiające konkurowanie niskimi kosztami produkcji” (s. 382).

W „perspektywie instytucjonalnej różnorodności kapitalizmu” Autor zdaje się doceniać integrującą rolę, jaką w konstruowaniu całości obrazu gospodarki VoC przypisuje firmie (*firm-centred approach*; w odróżnieniu od, przykładowo, *state-centred approach*). Konkretnie w tej książce uwaga skupia się na transnarodowych korporacjach (TNCs), które w śro-

dowisku innych firm i instytucji zdają się odgrywać podwójnie ważną rolę. Po pierwsze, ze względu na zasoby konieczne do produkcji. Produkcyjne korporacje stać na stosunkowo nowoczesną technologię; finansowe korporacje, czyli grupy banków uniwersalnych i inwestycyjnych, są niezbędnym ogniwem w procesie finansowania działalności, również na tzw. rynkach finansowych, itd. Z tych względów aktywność TNCs ma znaczenie (to po drugie) w kształtowaniu regulacyjnego otoczenia firmy oraz wywiera wpływ na funkcjonowanie i konkurowanie małych i średnich przedsiębiorstw. Należy przez to rozumieć, że w gospodarkach takich jak polska, działalność TNCs ma istotną wagę w obu wspomnianych przeze mnie na wstępie wymiarach, to jest zarówno w dostępie do zasobów jak w organizacji produkcji i strukturze wymiany.

Jak informuje książka (s. 390): „W Polsce udział firm z kapitałem zagranicznym w potencjale i aktywności gospodarczej ogółu przedsiębiorstw ustabilizował się na poziomie około 40 procent. Zatrudniają one blisko 29 procent wszystkich pracujących. W końcu 2011 roku do zagranicznych instytucji finansowych należało łącznie 65 procent aktywów sektora bankowego i ponad połowa firm z rankingu pięciuset największych przedsiębiorstw działających w Polsce. Przedsiębiorstwa inwestorów zagranicznych (głównie oddziały dużych korporacji) kontrolują dwie trzecie całkowitego eksportu z Polski oraz dysponują ponad połową aktywów trwałych w transporcie, gospodarce magazynowej, łączności i przetwórstwie przemysłowym. Rola inwestorów zagranicznych jest jednak znacznie większa niż sugerują informacje z zakresu statystyki gospodarczej.”

Treść książki, zaopatrzona w statystyki, zestawienia i wyniki badań¹ odnosi się jak widać do fundamentalnej cechy „rynkowej gospodarki wschodzącej”, takiej jak gospodarka Polski, i sygnalizuje niebagatelne zagrożenie. Mianowicie, po transformacji gospodarki Europy Środkowej w wielu aspektach przypominają kraje Europy Południowej. Nadrabianie zaległości rozwojowych, opóźniona modernizacja i tym podobne aspekty nie są zaskakujące w perspektywie historycznej, jednak — zdaniem Autora — w świetle obserwowanego od 2010 roku kryzysu "kapitalizmu śródziemnomorskiego" stanowią ważny sygnał ostrzegawczy w dyskusji nad przyszłością Polski i innych nowych krajów członkowskich Unii Europejskiej. Korzyści związane z wejściem do UE czy modernizacja finansowana przez kapitał zagraniczny pełniły mobilizującą rolę na wcześniejszym etapie rozwoju; kryzys sprzyja przewartościowaniu tych koncepcji.

¹ Między innymi Aneks mieści wywiady przeprowadzone w ramach projektu "Elity gospodarcze i polityczne Polski wobec integracji z UE".

Seminarium Forum w Poznaniu

Sławomir Czech

20 listopada 2017 roku odbyło się drugie seminarium Forum, tym razem poświęcone zagadnieniom reformy szkolnictwa wyższego. Gospodarzem tego wydarzenia był Wydział Ekonomii Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu, a szczególne podziękowania należą się dr hab. Beacie Woźniak-Jęchorek, która przyjęła na siebie trud organizacji naszego spotkania. Zebranych powitali Rektor Uniwersytetu prof. dr hab. Maciej Żukowski oraz Dziekan Wydziału Ekonomii dr hab. Kamilla Marchewka-Bartkowiak. Następnie Prezes Forum prof. dr hab. Anna Ząbkowicz pokrótce zaprezentowała profil naszej organizacji. Zapowiadany wcześniej prelegent, prof. dr hab. Hubert Izdebski z SWPS, musiał niestety odwołać swój udział w seminarium ze względów zdrowotnych. Prezentacja prof. dr hab. Marka Ratajczaka z Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu, w latach 2012-2015 wiceministra nauki i szkolnictwa wyższego, miała natomiast wysoce fachowy i merytoryczny charakter, co zostało przyjęte z uznaniem. Dyskusję zgodziła się moderować prof. dr hab. Janina Godłowiec.

Wystąpienie prof. Ratajczaka koncentrowało się na szeroko dyskutowanym projekcie zmian w szkolnictwie wyższym. Prelegent zauważył, że jest to logiczna konsekwencja trzech wcześniejszych etapów rozwoju szkolnictwa wyższego, która ma na celu wzmocnienie władzy personalnej na tym obszarze, przede wszystkim w osobach ministra i rektorów. Zastanawia natomiast fakt, że projekt ten wciąż pozostaje projektem ministerialnym, a nie rządowym. Po wysłuchaniu wystąpienia, w którym dość wyczerpująco zaprezentowano założenia ustawy, rozpoczęła się dyskusja. Nie sposób przytoczyć wszystkich wątków w niej podejmowanych, ale warto przynajmniej zaznaczyć te o kluczowym znaczeniu. Przede wszystkim poruszono kwestię autonomii uczelni i rad wydziałów, która wydaje się być nieco zagrożona wedle zapisów nowej

ustawy. Z jednej bowiem strony jest to reakcja na nie zawsze uczciwe praktyki zdarzające się w niektórych podmiotach oraz wynik przeświadczenia, że uczelnie nie potrafią się same zreformować i oczyścić z tego rodzaju praktyk. Z drugiej natomiast strony uczelnie to dobro publiczne, finansowane ze środków budżetowych, więc państwo powinno mieć prawo kontroli i nadzoru na tymi podmiotami. Zwracano także uwagę na to, że ustawa zajmuje się administrowaniem stanem obecnym uczelni i szkolnictwa wyższego, natomiast prawie w ogólnie odnosi się do wyzwań społecznych (m.in. demograficznych i kwestii internacjonalizacji), które już niedługo staną się rzeczywistością. Nowa ustawa nie podejmuje także kwestii deprecjonowania pracy akademickiej i wprzęgnięcia uczelni w logikę wzrostu gospodarczego i przyrostu konkurencyjności. O uczelniach coraz częściej myśli się jak o korporacjach, a szkoły wyższe same wdrażają korporacyjne praktyki w zarządzaniu kadrami. Przeciężeni dydaktyką pracownicy nauki, szczególnie ci młodzi, z trudem odnajdują motywację do prowadzenia ambitnych badań naukowych. Ze względu na ważkość zagadnienia dyskusja zakończyła się długo po przewidywanym czasie, co – wydaje się – może świadczyć o sukcesie spotkania. Następne seminarium planowane jest również na listopad 2018 roku, co zapewne stanie się już forumową tradycją. Więcej szczegółów wkrótce, ale już zapraszamy do uczestnictwa w tym wydaniu.

Konferencje, spotkania, wydarzenia

- ⇒ Doroczna konferencja **History of Economics Society**, 14-17 czerwca 2018 r., Chicago, Stany Zjednoczone. Organizatorzy zapraszają do dyskusji w zakresie historii myśli ekonomicznej oraz natury kapitalizmu i gospodarki rynkowej.
<http://historyofeconomics.org>
Zgłoszenia należy przesyłać do 15 lutego 2018 r.
- ⇒ Konferencja International Social Ontology Society „**Social Ontology 2018**”, 22-25 sierpnia 2018 r., Boston, Stany Zjednoczone. Interdyscyplinarna konferencja poświęcona tematyce społecznej, w tym m.in. naturze instytucji, firm i organizacji oraz działaniom zbiorowym.
<http://isos.wildapricot.org>
Termin nadsyłania zgłoszeń mija 28 lutego 2018 r.
- ⇒ Dwudziesta konferencja **Association for Heterodox Economics**, 5-7 lipca 2018 r., Leicester, Wielka Brytania. Konferencja służy corocznie jako forum poświęcone dyskusji nad rozwojem interdyscyplinarnych i pluralistycznych alternatyw dla głównego nurtu ekonomii, a także analizie słabości tej ostatniej.
<http://hetecon.org>
Abstrakty i zgłoszenia należy przesyłać do 1 marca 2018 r.
- ⇒ Piąta konferencja World Interdisciplinary Network for Institutional Research (WINIR) „**Institutions and the Future of Global Capitalism**”, 14-17 września 2018 r., Hong Kong, Chiny. Konferencja poświęcona będzie wyzwaniom, jakie stawiają przed systemami gospodarczymi współczesne procesy globalizacyjne i roli instytucji w ich oswojeniu.
<http://winir.org>
Termin nadsyłania abstraktów upływa 10 marca 2018 r.
- ⇒ Piętnasta konferencja Italian Association for the History of Political Economy „**Whatever Has Happened to Political Economy?**”, 28-30 czerwca 2018 r., Genua, Włochy. Tematem przewodnim spotkania będzie historyczna relacja między ekonomią polityczną a rozwojem „czystej” ekonomii, ze szczególnym uwzględnieniem punktów zwrotnych w ewolucji tej dyscypliny nauki.
<http://conference.storep.org/>
Termin przesyłania zgłoszeń mija 15 marca 2018 r.
- ⇒ Trzydziesta konferencja European Association for Evolutionary Political Economy „**Evolutionary Foundations at a Crossroad: Assessments, Outcomes and Implications for Policy Makers**”, 6-8 września 2018 r., Nicea, Francja. Tematyka konferencji podejmuje kwestie kondycji współczesnych teorii ewolucyjnych oraz ich powiązania z praktyką gospodarowania.
<http://eaepe.org>
Zgłoszenia należy przesyłać do 31 marca 2018 r.
- ⇒ Druga konferencja z cyklu „**Institucje w teorii i praktyce**”, 19-20 czerwca 2018 r., Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Toruń. Tematyka konferencji obejmuje szerokie zastosowanie i rolę instytucji w procesach gospodarczych i społecznych.
<http://instytucje.org>
Termin rejestracji upływa 19 kwietnia 2018 r.